

Mai Murdmaa neljas puutepunkt antiiktragöödiaga

5. veebruaril esietendub Kumu auditooriumis Mai Murdmaa tantsulavastus „Phaidra”, mis põhineb antiikmütoloogial, Euripidese „Hippolytosel”, ja on valminud Kaie Kõrbile mõeldes. Lavastus sünnib koostöös Estonia niaga, kaasa teevad Estonia solistid Aleksandr Prigorovski ja Anatoli Arhangelski ning Juuli Lill, Britteni ja Xenakise muusika on lavastusele salvestanud teatri orkester Mihhail Gertsit juhatusel.

Umbes aasta tagasi naasis Kaie Kõrb balletilavale: mullu jaanuari algul esietendus teie tantsudraama „Surmatants”. Kas tolle töö lavamenu inspireeris neil päevil küpseva uue tantsuetenduse sündi?

Mai Murdmaa: Jah, nii see oli. „Surmatantsu” oli planeeritud kümme etendust, aga meie andsime 29 etendust täismajaga. Kaie Kõrb on siiski väga heas vormis ja mulle tundus imelik lihtsalt niisama lõpetada tema karjäär. Tavarepertuaaris ta enam osaleda ei saa, aga niisugune antiiktragöödia sobib tema ande masstaabile väga, sellest idee õieti saigi alguse.

Loen rahvusoperi e-lehelt, et olete selles lavastuses väga mitmes rollis: koreograaf, lavastaja ja kunstnik.

Olen ka selle asja produtsent, libretist ja muusika kokkupanija – kõik kokku, aga Estonia on mind väga palju aidanud.

Mille poolest see maailm teid eriti köidab?

Ma võtsin selle muidugi Kaie pärast. See on minu neljas puutepunkt antiiktragöödiaga. Olen peale „Antigone” ju varem teinud ka „Medeia” ja „Daphnise ja Chloë”. Ilmselt ikka see tõstetus.

Muide, „Phaidra” on olnud äärmiselt populaarne paljude lavastajate ja näitlejate seas. Nii et inimesel ikkagi on vajadus suurte, absoluutsete tunnete järele. Inimesed teevad elus paratamatult kompromisse, aga antiiktragöödia on puhtalt tunnete ja filosoofia maailm. Täiesti kompromissitu, tegelikult isegi väljaspool realiteeti, ulmeemotsioonid oma puhuse astmelt! Hiljuti leidsin, et ka Tsvetajeva on, küll Euripidese järgi, kirjutanud tragöödia „Phaidra”. Ja ma pean ütlema, et Tsvetajeva tragöödia on haruldaset kirjutatud – nii sügavad psühholoogilised mõistmised, äärmiselt

Kaie Kõrb ja Aleksandr Prigorovski proovisaalis.

muusikale, aga kui seda kuulasin, tundus see nii aegunud ja naiivne, et võtsin hoopis Benjamin Britteni vokaaltsükli „Phaidra laulud”, mis on väga sügav teos. Paraku ei täida see ära 60minutilise balletiõhtu. Aga kuna lauljat saavad selles teoses kammerorkester ja löökpillid, siis just viimased viisid mu mõttele, et meespartiid võiksidki tugineda löökpillimuusikale. Sobiva materjali leidsin Iannis Xenakiselt. Need asjad läksid omavahel dramaturgiliselt üsna hästi kokku.

Kas eeldate vaatajalt ka eelteadmisi antiikteatrist?

Seda on nüüd väga raske öelda, mida ta peaks teadma. Etendus peaks mõjuma müsteeriumina; ma loodan, et publik läheb sellega kaasa

meeldi ballettides pantomiim, siis otsustasin ka siin kasutada Euripidese teksti, mida loeb **Anu Lamp**, ja üliõpilased loevad koori, ole-mata küll ise laval.

Seegi lugu, nagu teie lavateosed enamasti, on armastuse saatuslikust jõust: Seda puhku siis on Phaidra armunud oma mehe poega.

See, et süžee on tekstiga selgelt edasi antud ja peaks vaatajale olema arusaadav, võimaldab tantsus väljendada vaid nendest sündmustest tulenevaid psühholoogilisi seisundeid. Plasti-line keel on psühhofüüsiline, nagu mina seda armastan, nii et „tühja” tantsu seal peaaegu ei ole. **Kaie Kõrb** teeb seda rolli väga huvitavalt:

meesballetis kasvavad mitte ainult füüsiliselt, vaid ka vaimselt ja artistlikult nii suurepärased tantsijad. Ja nad on nii avatud loomingule! Ka laulja **Juuli Lill** tajub väga orgaaniliselt, mida režissöör tahab, ja oskab kaasa minna tantsijaga. Ta on nagu topeltrollis: sõnalise tekstiga on ta amme rollis, aga vokaalis väljendab Phaidra tundeid.

Nii et osatäitjate üle olen ainult heameelt tundnud. Muidugi, lavastus pole veel esietendunud ja veksleid ma välja anda ei saa, aga usun, et taotlused ja teostus ajavad ühte asja.

Miks valisite esituspäigaks Kumu?

Minu meelest on see ainus koht, kus üldse saab antiiktragöödiat esitada, sest seal on amfiteater. Teie seal Dramateatrias „Antigone” i

KALEV LILLEORG/SCANPIX

SIRP, 29. I 2010

See salvestatud teatri orkester Mihhail Gerts juhatusel.

Umbes aasta tagasi naasis Kaie Kõrb balletilavale: mullu jaanuari algul esietendus teie tantsudraama „Surmatants”. Kas tolle töö lavamenu inspireeris neil päevil küpseva uue tantsuetenduse sündi?

Mai Murdmaa: Jah, nii see oli. „Surmatantsu” oli planeeritud kümme etendust, aga meie andsime 29 etendust täismajaga. Kaie Kõrb on siiski väga heas vormis ja mulle tundus imelik lihtsalt niisama lõpetada tema karjäär. Tavarepertuaaris ta enam osaleda ei saa, aga niisugune antiiktragöödia sobib tema ande mas- taabile väga, sellest idee õieti saigi alguse.

Loen rahvusooperi e-lehelt, et olete selles lavastuses väga mitmes rollis: koreograaf, lavastaja ja kunstnik.

Olen ka selle asja produtsent, libretist ja muusika kokkupanija – kõik kokku, aga Estonia on mind väga palju aidanud.

Mille pooldest see maailm teid eriti köidab?

Ma võtsin selle muidugi Kaie pärast. See on minu neljas puutepunkt antiiktragöödiaga. Olen peale „Antigone” ju varem teinud ka „Medeia” ja „Daphnise ja Chloë”. Ilmselt ikka see tõstetus.

Muide, „Phaidra” on olnud äärmiselt populaarne paljude lavastajate ja näitlejate seas. Nii et inimesel ikkagi on vajadus suurte, absoluutsete tunnete järele. Inimesed teevad elus paratamatult kompromisse, aga antiiktragöödiat on puhtalt tunnete ja filosoofia maailm. Täiesti kompromissitu, tegelikult isegi väljaspool realiteeti, ulmeemotsioonid oma puhuse astmelt! Hiljuti leidsin, et ka Tsvetajeva on, küll Euripidese järgi, kirjutanud tragöödiat „Phaidra”. Ja ma pean ütleva, et Tsvetajeva tragöödiat on haruldaset kirjutatud – nii sügavad psühholoogilised mõistmised, äärmiselt huvitav.

Aga oma lavastuses te ju Tsvetajeva teksti ei kasuta?

Panin temalt ainult moto kavalehele, aga tekst on jah ainult Euripidese oma.

Kuidas leidsite oma lavastusele muusika?

Alguses pidin tegema lavastuse Georges Aurici

Kaie Kõrb ja Aleksandr Prigorovski proovisaalis.

muusikale, aga kui seda kuulasin, tundus see nii aegunud ja naiivne, et võtsin hoopis Benjamin Britteni vokaaltsükli „Phaidra laulud”, mis on väga sügav teos. Paraku ei täida see ära 60minutilist balletiõhtut. Aga kuna lauljat saavad selles teoses kammerorkester ja löökpillid, siis just viimased viisid mu mõttele, et meespardiid võiksidki tugineda löökpillimuusikale. Sobiva materjali leidsin lannis Xenakiselt. Need asjad läksid omavahel dramaturgiliselt üsna hästi kokku.

Kas eeldate vaatajalt ka eelteadmisi antiikteatrist?

Seda on nüüd väga raske öelda, mida ta peaks teadma. Etendus peaks mõjuma müsteeriumina: ma loodan, et publik läheb sellega kaasa ja saab teada, mis see on. Kas või oma kirgede astmelt – siin on kõik natuke paisutatud, n-ö tavaemotsioonidest kõrgemale tõstetud. Kuigi lavastus on lahendatud tänapäevaselt – dekoratsioonid ja isegi kostüümid ei ole ajastutruud –, olen siiski säilitanud mingil määral antiiktragöödiat atmosfääri ja vormi. Nii, nagu mul „Antigoneski” oli, ainult et „Phaidra” on ikka puhtalt tantsulavastus. Aga kuna mulle ei

meeldi ballettides pantomiim, siis otsustasin ka siin kasutada Euripidese teksti, mida loeb Anu Lamp, ja üliõpilased loevad koori, olemata küll ise laval.

Seegi lugu, nagu teie lavateosed enamasti, on armastuse saatuslikust jõust: Seda-puhku siis on Phaidra armunud oma mehe poega.

See, et süžee on tekstiga selgelt edasi antud ja peaks vaatajale olema arusaadav, võimaldab tantsus väljendada vaid nendest sündmustest tulenevaid psühholoogilisi seisundeid. Plastiline keel on psühholoogiline, nagu mina seda armastan, nii et „tühja” tantsu seal peaaegu ei ole. Kaie Kõrb teeb seda rolli väga huvitavalt: ta on väga tugev isiksus ja talle on ka omased niisugused mastaapsed tunded. Tema parimad rollid ongi olnud need, kus ta on saanud väljendada oma sisemaailma, mida ta päris elus võib-olla ei saagi läbi elada. See plahvatus, kui inimene väljendab seda, mis on tema sees kogunenud ...

Aga äärmiselt huvitavad on ka mõlemad meesosatäitjad Aleksandr Prigorovski ja Anatoli Arhangelski. Mul on suur rõõm, et meie

KALEV LILLEORG/SCANPIX

meesballetis kasvavad mitte ainult füüsiliselt, vaid ka vaimselt ja artistlikult nii suurepärased tantsijad. Ja nad on nii avatud loomingu! Ka laulja Juuli Lill tajub väga orgaaniliselt, mida režissöör tahab, ja oskab kaasa minna tantsijaga. Ta on nagu topeltrollis: sõnalise tekstiga on ta amme rollis, aga vokaalis väljendab Phaidra tundeid.

Nii et osatäitjate üle olen ainult heameelt tundnud. Muidugi, lavastus pole veel esietendunud ja veksleid ma välja anda ei saa, aga usun, et taotlused ja teostus ajavad ühte asja.

Miks valisite esituspaigaks Kumu?

Minu meelest on see ainus koht, kus üldse saab antiiktragöödiat esitada, sest seal on amfiteater. Tegin seal Draamateatriga „Antigonet” ja see nägi suurepärase välja. Kahjuks pole publik veel harjunud sinna tulema, aga seda etendust ei oska ma tavateatri situatsioonis, kas või Estonias isegi ette kujutada.

Murdmaa-Kõrbi tantsulavastust näeb Kumus 5., 7., 8., 14. ja 15. veebruaril, 15. ja 16. märtsil ning 9. aprillil.

Küsinud Tiina Mattisen